

9. План співробітництва між Міністерствами культури і мистецтв України і Міністерствами культури Словацької Республіки на 1994-1995 роки // Управління міжнародних зв'язків. – Папка “Словаччина”. – Арк.1-7.
10. Сополіга Мирослав. Українці Словаччини: матеріальні вияви народної культури та мистецтва. — К.: Темпора, 2011. – 336 с.
11. Україна у сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти: [Кол.моногр.] / За ред.Ф.М.Рудича. – К.: МАУП, 2002.
12. Худанич В. Українсько-словацьке співробітництво в галузі вищої школи // Slovensko-ukrajinské vzťahy v oblasti národnostných menšín. – Prešov: Filozofická fakulta PU, 1999.- S.130-139.
13. Gajdoš M. Rusíni (Ukrajinci) v podmienkach transformácie spoločnosti 1989 - 1995. In Niektoré otázky vývoja národnostných menšín na Slovensku. - Košice : Spoločenskovedný ústav SAV, 1997, s. 180-192.
14. Duleba A. Ukrajina a Slovensko. Geopolitické charakteristiky vývinu a medzinárodné postavenie Ukrajiny. Implikácie pre Slovensko. – Br.: Veda, 2000. – 402 s. a 9 map.
15. Mušíňka A., Mušíňka M. Narodnostna menšina pred zánikom? – Prešov, 2011. – 618 s.
16. www.ligazakon.ua

РЕЗЮМЕ

СЛОВАЦКО-УКРАИНСКИЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ В ГУМАНИТАРНОЙ ОБЛАСТИ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ: ВОПРОСЫ НАЦИОНАЛЬНЫХ МЕНЬШИНСТВ, ОБРАЗОВАНИЯ И КУЛЬТУРЫ

Сергиенко Т.С. (Ужгород)

В статье анализируются словацко-украинские связи и взаимоотношения в гуманитарной и культурно-духовной сферах, проблема гарантии прав национальных меньшинств в словацко-украинских отношениях в 1990 – начале 2000 годов, перспективы развития взаимоотношений двух европейских государств по вопросам образования и культуры.

Ключевые слова: Украина; Словацкая Республика; Договор о сотрудничестве и добрососедских взаимоотношениях; Двухсторонняя украинско-словацкая комиссия по вопросам национальных меньшинств, образования и культуры; билатеральные взаимоотношения; диалог культур; конфликт; приграничные территории.

SUMMARY

SLOVAK-UKRAINIAN RELATIONS IN THE HUMANITARIAN SPHERE AT THE PRESENT STAGE: PROBLEMS OF NATIONAL MINORITIES, EDUCATION AND CULTURE

T. Sergiyenko (Uzhhorod)

This article analyzes the Slovak-Ukrainian relations and their interference in the humanitarian, cultural and spiritual spheres, the problems of rights guarantee for the national minorities in the Ukrainian-Slovak relations in 1990- early 2000 years. In the article are also analyzed the perspectives of the relations development of two European countries in the sphere of education and culture.

Key words: Ukraine, Slovak Republic; the agreement of cooperation and good neighborhood relations; bilateral Ukrainian-Slovak commission for national minorities, education and culture; bilateral relations; the dialogue of cultures; conflict; border areas.

УДК (949437.1/2) ”2001-2006”

УКРАЇНСЬКО-ЧЕСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ТУРИЗМУ (2001 – 2006 рр.)

Корсак Р. В. (Ужгород)

В статті досліджується процес розвитку українсько-чеського співробітництва в сфері туризму. Широкі можливості для взаємовигідного співробітництва у галузі туризму між Україною і Чеською Республікою зумовлені багатьма об'єктивними факторами: глибокими історичними та культурними зв'язками, відсутністю будь-яких територіальних претензій, традиційними дружніми і партнерськими політичними відносинами. На 1999 р. склався комплекс дружніх відносин, який протягом 2000 – 2006 рр. проявився в широкомасштабному співробітництві у сфері туризму.

Ключові слова: Україна, Чехія, туризм, співробітництво у сфері туризму, угода, Європейський Союз.

В умовах серйозних геополітичних змін у Європі Чеська Республіка, як член Європейського Союзу, НАТО, багатьох міжнародних організацій, надійна ланка міжнародного антитерористичного альянсу, впливовий чинник регіонального співробітництва, країна з високим економічним, науково-технічним та культурним потенціалом, місце проживання досить численної української діаспори є важливим партнером України. У свою чергу, Чеська Республіка розглядає Україну як важливу європейську країну, від якої залежить стабільність в Центрально-Східній Європі, підтримує прагнення нашої країни інтегруватися до європейських та євроатлантичних структур. Українсько-чеські відносини розвиваються на основі близькості чи тотожності стратегічних інтересів двох країн у зовнішньополітичній, торговельно-економічній, безпековій та інших сферах, в тому числі й у галузі туризму [1, с.1-2].

Регулярним є двосторонній українсько-чеський діалог на вищому політичному рівні (однак його динаміку все помітніше гальмує зволікання української сторони з відшкодуванням боргу за т. зв. Ямбурзькою угодою). Сторонами створено широку договірно-правову базу двостороннього співробітництва. Дедалі активнішою є взаємодія між окремими регіонами, а також міністерствами і відомствами двох країн. Протягом останніх років має місце істотно якісне зростання всіх показників, які характеризують двостороннє торговельно-економічне співробітництво, в тому числі і у сфері туризму, яка дедалі стає перспективним напрямом двосторонньої співпраці. [1, с.1-2].

Широкі можливості для взаємовигідного співробітництва у галузі туризму між Україною і Чеською Республікою зумовлені багатьма об'єктивними факторами: глибокими історичними та культурними зв'язками, відсутністю будь-яких територіальних претензій, традиційними дружніми і партнерськими політичними відносинами, господарськими контактами і взаємоповнюючим характером національних економік, спільними цілями в реалізації курсу на європейську інтеграцію, спільними регіональними інтересами, існуванням української національної меншини в Чехії та чеської – в Україні [3, с.3-5].

З приводу розвитку двосторонньої міжгалузеві співпраці у сфері туризму, треба зазначити, що ще 10-11 грудня 2002 року, під час сьомого засідання Міжурядової українсько-чеської комісії з питань торговельно-економічного співробітництва, сторони, проаналізувавши стан двостороннього співробітництва в галузі туризму, відзначили, що обсяги туризму між країнами не відповідають потенційним можливостям [8, с.3-10].

З метою активізації двосторонньої співпраці Україна та Чеська Республіка домовилися

створити договірно-правову базу в сфері туризму та укласти міжвідомчу Угоду про співробітництво в цій галузі. В ході засідання українська сторона передала на розгляд чеській стороні проект Угоди між Державною туристичною адміністрацією України та Міністерством регіонального розвитку Чеської Республіки про співробітництво в галузі туризму. Сторони домовилися до кінця поточного року завершити переговорний процес з укладання зазначеної Угоди [8, с.3-10].

Проект даного договору складався з вступної частини та 10 статей угоди. Згідно умов договору зазначалось, що Державна туристична адміністрація України та Міністерство регіонального розвитку Чеської Республіки, усвідомлюючи важливість розвитку туризму та його внесок в економічне, культурне та соціальне життя своїх країн, бажаючи створити правову базу на принципах рівності та взаємної вигоди для подальшого тісного та довготермінового співробітництва в галузі туризму між своїми країнами, зобов'язувались сприяти збільшенню туристичних потоків між Україною та Чеською Республікою з метою кращого ознайомлення з життям, історією та культурою своїх народів [9].

У відповідності до чинного законодавства кожної з країн, як Україна, так і Чеська Республіка, погодили бажання заохочувати запровадження спрощеної процедури пересування для своїх громадян, які подорожують з метою туризму до України чи Чехії.

У відповідності до статті 3 та 4 даної угоди Україна та Чехія зобов'язувались сприяти обміну на взаємній основі статистичною та іншою інформацією в сфері туризму, в тому числі:

- 1) про законодавчі та інші нормативні акти, що регулюють туристичну діяльність в своїх країнах;
- 2) про законодавство, пов'язане з захистом і збереженням культурної і природної спадщини, що є туристичними пам'ятками;
- 3) про міжнародні документи, що стосуються інтересів іншої сторони;
- 4) туристичною інформацією, а саме друкованою продукцією, фільмами, про рекламні кампанії та семінари, проведення туристичних і торговельних виставок і ярмарків.

Україна та Чехія могли відкривати інформаційні центри або призначати офіційних туристичних представників у своїх країнах, а також сприяти взаємній участі у туристичних виставках і ярмарках, що проводяться на їх території.

Українська та чеська сторони підтвердили готовність заохочувати співробітництво з питань стажування та обміну фахівцями відповідних туристичних організацій, а також проведення семінарів і рекламних турів для представників органів виконавчої влади у галузі туризму та спеціалістів туристичної сфери.

З метою підвищення ефективності реалізації двостороннього міжгалузевого співробітництва у сфері туризму Україна та Чехія, відповідно до умов угоди, зобов'язувалися створити Змішану туристичну комісію у складі представників сфери туризму обох країн, з метою впровадження спільних проектів, щодо розвитку співробітництва в сфері туризму.

Змішана туристична комісія мала розробляти щорічні робочі програми, визначаючи пріоритетні напрямки співробітництва [9].

Угода була підписана між Міністерством культури і туризму України та Міністерством регіонального розвитку Чеської Республіки про співробітництво в галузі туризму, в рамках візиту до Чехії Прем'єр-міністра України Ю. І. Єханурова [2, с.2-15].

Під час зустрічі 17 лютого 2006 р. у Празі офіційного представника Національної Туристичної Організації України в Чеській республіці О.Вашової, з Міністром культури і туризму України І. Д. Ліховиєм були обговорені наступні питання:

1). Угодою між Міністерством культури і туризму України та Міністерством регіонального розвитку Чеської Республіки про співробітництво в галузі туризму, яка з української сторони була підписана міністром І. Ліховиєм в рамках візиту до Чехії Прем'єр-міністра України Ю.І.Єханурова, було передбачено створення українсько-чеської Змішаної туристичної комісії у складі представників сфери туризму обох країн.

2). Метою діяльності комісії було підвищення ефективності реалізації згаданої Угоди, вироблення та впровадження спільних проектів, програм і рішень щодо розвитку двостороннього співробітництва в галузі туризму [6, с.10].

Потужною туристичною фірмою, яка сприяла розвитку двосторонніх туристичних відносин та підписанню вищезгаданої угоди, була агенція «Patria Voyage», яку очолювала О.Вашова. Туристичне агентство багато років успішно працювало на туристичних ринках Чехії та України і було офіційним представником Національної Туристичної Організації України в Чеській республіці. Ця організація постійно поглиблювала співпрацю між Україною та Чехією, зокрема в контексті представлення в Чехії туристичного потенціалу України. Конкретним прикладом була активна участь агенції в організації і проведенні масштабного представлення України в рамках міжнародного туристичного салону «Холідей Уолд 2005» (лютий 2005 р., м. Прага) [2, с.12].

У відкритому листі офіційного представника Національної Туристичної Організації України в Чеській республіці О. Вашової Міністру культури і туризму України І. Д. Ліховію зазначалося, що агенція «Patria Voyage» готова

постійно і цілеспрямовано розширювати співпрацю з чеськими партнерами, створюючи умови для поглиблення контактів України за кордоном. Маючи багаторічний досвід в реалізації широкого кола завдань, представник агенції вважав, що напрацювання могли б стати в нагоді при вирішенні питань українсько-чеського співробітництва в галузі туризму [4, с.1-2].

До складної проблеми українсько-чеських взаємовідносин у сфері туризму відносилися різні аспекти перебування громадян України в Чеській Республіці. За деякими даними в Чеській Республіці, ще напередодні вступу Чехії до ЄС на початку 2004 р., перебувало понад 100 тис. українців, більшість з яких знаходилось нелегально з метою працевлаштування. В ЧР існував закон „Про легальне працевлаштування”, але механізм здобуття такого працевлаштування був дуже складний. Відповідно до закону Чеської Республіки „Про перебування іноземців на території Чеської Республіки”, робочу візу слід було оформити через консульські установи Чеської Республіки за кордоном. Ті з українців, які в'їхали до Чехії за туристичними чи приватними візами і працевлаштувались, переходили на нелегальне становище. Чеські підприємці використовували недосконалість місцевого законодавства і приймали на роботу нелегалів. Це забезпечувало їм додаткові прибутки за рахунок занижених зарплат і уникнення страхування робітників.

Окремі з громадян України на території Чеської Республіки здійснили різні правопорушення. На червень 2004 р. 256 громадян України знаходились під слідством, а 335 – відбували покарання. Більшість з них відбувало шестимісячне покарання за порушення паспортно-візового режиму, а 13 – під слідством за підозрою у вбивстві [5, с. 16-20]. Не дивлячись на неодноразові спроби України укласти окрему угоду про перебування і працевлаштування громадян України в ЧР, на червень 2004 р. такої угоди не було укладено.

Тривожним фактом було збільшення кількості громадян України, які з метою продовження свого перебування в Чехії зверталися до відповідних органів Чеської Республіки з клопотанням про надання їм статусу біженця. За неофіційними даними (офіційну інформацію чеська сторона, посилаючись на законодавство, відмовлялася надавати), у 2001 році до чеських компетентних органів від громадян України, надійшло 4413 таких заяв. Водночас, знову ж таки за неофіційною інформацією, за всі роки незалежності України статус біженця Чеською Республікою було надано лише 3 громадянам України (одному спортсмену, який пізніше став виступати за чеську збірну, і двом етнічним чехам). Слід зазначити, що, згідно із Законом Чеської Республіки “Про надання притулку”, документи щодо

надання статусу біженця приймаються від усіх іноземних громадян, незалежно від того, чи визнається держава, громадянином якої є ця особа, демократичною та такою, де поважаються права і свободи людини [1, с.8]. За офіційним переписом 2001 р., в Чехії лише 5385 осіб назвали себе українцями. Саме вони склали основу української діаспори в Чехії. Дані ж статистичного бюро Чехії свідчать, що у 2004 р. в країні перебувало 78 тис. українців, з них лише 13 тис. мали дозвіл на постійне проживання. За експертними оцінками, в Чехії без візового дозволу проживало 200-300 тис. українських нелегальних заробітчан. При цьому лише в 2004-2005 рр. українські діаспорні організації та Посольство України в Чехії почали реалізувати кілька проектів щодо працевлаштування українських заробітчан, процедури оформлення документів на перебування в країні і т. п [7, с.3-4].

З приводу зазначеного, у 2004 р., Форум українців Чехії у співпраці з кінофільмовою агенцією Голден Давн (Golden Dawn) за фінансової підтримки Міністерства культури Чехії та організації чеських кінематографістів, але без участі українських державних інституцій і громадсько-культурних організацій відзняли документальний фільм „Невидимі люди” – про долю українських заробітчан у 12 країнах Європи. Відомий чеський режисер М. Гейко разом з головою Форуму Українців Чехії Б.Чулаєм більшість кадрів фільму присвятили долі українських заробітчан в ЧР, де, за офіційними даними, працює понад 90 тис. громадян України, а за неофіційними – понад 200 тис. При цьому творці фільму порівнювали важку долю українських заробітчан в ЧР з долею таких же заробітчан в Іспанії, де до них ставляться по-людськи. В інтерв'ю радіо Свобода М. Гейко заявив, що фільм звернений до української влади та держави. При цьому він наголосив: „У них одна мета: заробити гроші, відіслати їх додому, а головне – не потрапити на очі поліції” [1, с.9]. Прем'єра фільму відбулася 6 березня 2005 р.

в Празі в рамках Міжнародного кінофестивалю правозахисних фільмів „Один світ”. Кінострічка широко обговорювалась. При цьому чеські автори наголошували, що у 2004 р. чеська правова система ще не знала такого поняття як торгівля людьми з метою примушування до праці. А саме в ситуації напіврабського існування опинилось кілька сотень тисяч українських заробітчан та туристів в Чехії.

Роблячи висновок, треба зазначити, що договір „Про співробітництво в галузі туризму” став початком діяльності українсько-чеської Змішаної туристичної комісії у складі представників сфери туризму обох країн. Метою діяльності комісії стало підвищення ефективності реалізації угоди, вироблення та впровадження спільних проектів, програм і рішень щодо розвитку двостороннього співробітництва та представлення в Чехії туристичного потенціалу України. Що стосується ступеню пріоритетності для України розвитку відносин у сфері туризму з ЧР, то, на думку Посольства України в Чеській Республіці, на даному етапі він має розглядатися здебільшого у загальному контексті співробітництва нашої країни з країнами Центрально-Східноєвропейського регіону. Хоча сусідні Польща, Угорщина та Словаччина із зрозумілих причин мають більше „точок дотику” з Україною, у яких перетинаються конкретні, як правило, – досить „матеріальні” спільні інтереси, нерідко саме політична позиція чеської сторони є тим важливим фактором, який або відчутно сприяє розвиткові тієї чи іншої спільної ініціативи, або гальмує (здебільшого – у наявній формі) можливу взаємодію на певному напрямі. Тому досить актуальним є завдання виведення українсько-чеських відносин, які нині не відзначаються належною активністю у саме політичній сфері, на рівень особливого партнерства, позаяк політична складова впливає та формує високий ступінь співробітництва у сфері туризму між Україною та Чеською Республікою.

1. Довідка про специфічні питання двосторонніх політичних відносин // Справа № 343-43 від 20.11.2005. – 10 с.
2. Звіт про роботу Торговельно-економічної місії України в Чеській Республіці за 2005 р. // Справа № 05-206 / 315 від 10.12.2005 р. – 28 с.
3. Корсак Р.В. Українсько-чеське міждержавне співробітництво в 1991-2005рр. / Р.В.Корсак. – Ужгород: Гражда, 2007. – 208 с.
4. Лист Міністру культури і туризму України І.Д.Ліховию. Поточний архів Торговельно-економічної місії України у складі Посольства України в Чеській Республіці // Справа № 32-123/45 від 15 березня 2002 р. – 2 с.
5. Матеріали до звіту про роботу Посольства України в Чеській Республіці в частині торговельно-економічного співробітництва за I півріччя 2004 р. // Справа № 20 від 20.06.2004 р. – 20 с.
6. Матеріали до звіту про роботу Посольства України в Чеській Республіці в частині торговельно-економічного співробітництва за 2006 р. // Справа № 123 від 19.12.2006 р. – 50 с.
7. Пропозиції до Концепції двосторонніх відносин України з Чеською Республікою // №613/21-020-2198 від 1 липня 2004 р. – 35 с.

8. Протокол сьомого засідання Українсько-чеської Комісії по вопросам торгово-економічного співробітництва (10-11 грудня 2002 г., г. Прага)// Поточний архів Торговельно-економічної місії України у складі Посольства України в Чеській Республіці.–Справа №02–07/714 від 18 грудня 2002 р. – 10 с.
9. Угода між Державною туристичною адміністрацією України та Міністерством регіонального розвитку Чеської Республіки про співробітництво в галузі туризму// Поточний архів Торговельно-економічної місії України у складі Посольства України в Чеській Республіці. – Справа № 132–05/124 від 26 березня 2003 р. – 4 с.

РЕЗЮМЕ

УКРАИНСКО-ЧЕСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО В СФЕРЕ ТУРИЗМА (2001 – 2006 гг.)

Корсак Р.В. (Ужгород)

В статье исследуется процесс развития украинско-чешского сотрудничества в сфере туризма. Большие возможности для взаимовыгодного сотрудничества в сфере туризма между Украиной и Чешской Республикой предопределены множеством объективных факторов: глубокими историческими та культурными связями, отсутствием территориальных претензий, традиционными дружескими и партнерскими политическими отношениями. На 1999 г. сложился комплекс дружеских отношений, который в 2000 – 2006 гг. проявился в широкомасштабном сотрудничестве в сфере туризма.

Ключевые слова: Украина, Чехия, туризм, сотрудничество в сфере туризма, договор, Европейский Союз.

SUMMARY

UKRAINIAN-CZECK COOPERATION IN THE TUORIZM SPHERES (2001-2006).

R. Korsak (Uzhhorod)

The article is devoted to the study of the study Ukrainian-Czeck cooperation in the tuorizm, spheres. It has been emphasized that at the initial stage of the Ukrainian-Czeck cooperation Ukraine was inclined to cooperation, while the Czeck republic tended to develop commercial and economic relations. By 1999 friendly and equitable relations between the two countries had been established. It led to a large-scale commercial and tuorizm cooperation in 2000-2006.

Key words: Ukraine, the Czeck republic, tourizm, tourizm relation ships, agreement, European Union.